

Nr 77

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till kungörelse om ändring i allmänna ordningsstadgan den 14 december 1956 (nr 617); given Stockholms slott den 21 mars 1969.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för denna dag, inhämta riksdagens yttrande över härvid fogat förslag till kungörelse om ändring i allmänna ordningsstadgan den 14 december 1956 (nr 617).

GUSTAF ADOLF

Svante Lundkvist

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen begärs riksdagens yttrande över ett förslag till upphävande av nu gällande förbud mot offentliga tillställningar på juldagen, långfredagen och påskdagen.

Den föreslagna författningsändringen avses träda i kraft den 1 juli 1969.

Förslag
till
Kungörelse
om ändring i allmänna ordningsstadgan den 14 december 1956 (nr 617)

Härigenom förordnas, *dels* att 10 § allmänna ordningsstadgan den 14 december 1956¹ skall upphöra att gälla, *dels* att 14, 19 och 29 §§ stadgan skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

14 §.

Ansökan om — — — — — anlitas sakkunnig.
Ej må, utom då medgivande enligt 10 § eller 21 § första stycket påkallas, föreläggande avse skyldighet att tillhandahålla handling angående eller redogörelse för innehållet i dramatisk eller annan muntlig framställning som är avsedd att förekomma vid tillställningen.

Ej må, utom då medgivande enligt 21 § första stycket påkallas, föreläggande avse skyldighet att tillhandahålla handling angående eller redogörelse för innehållet i dramatisk eller annan muntlig framställning som är avsedd att förekomma vid tillställningen.

Om beslut — — — — — därtill angivas.

19 §.

Polismyndigheten äger inställa eller upplösa offentlig tillställning, om den hålles i strid mot 10 eller 11 § eller om beslut meddelats att tillställningen ej må äga rum. Rätt att upplösa tillställning föreligger jämväl om vid densamma förekommer något som strider mot lag eller om tillställningen föranleder oordning eller fara för de tillstädesvarande samt andra åtgärder visat sig vara otillräckliga för att förebygga fortsatt lagstridigt förfarande, återställa ordningen eller bereda skydd för de tillstädesvarande.

Polismyndigheten äger inställa eller upplösa offentlig tillställning, om den hålles i strid mot 11 § eller om beslut meddelats att tillställningen ej må äga rum. Rätt att upplösa tillställning föreligger jämväl om vid densamma förekommer något som strider mot lag eller om tillställningen föranleder oordning eller fara för de tillstädesvarande samt andra åtgärder visat sig vara otillräckliga för att förebygga fortsatt lagstridigt förfarande, återställa ordningen eller bereda skydd för de tillstädesvarande.

Befogenhet att — — — — — innehar befälsställning.

29 §.

Med dagsböter straffes
1) den som anordnar offentlig tillställning utan att hava erhållit till-

Till dagsböter dömes
1) den som anordnar offentlig tillställning utan att hava erhållit till-

¹ Senaste lydelse av 19 och 29 §§ se 1964:677.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

stånd, där sådant erfordras, eller stånd, där sådant erfordras, eller
som anordnar offentlig tillställning i som anordnar offentlig tillställning i
strid mot förbud enligt 10 eller 11 §; strid mot förbud enligt 11 §;

2) den som fortsätter ————— andra stycket.

Vid förseelse — — — — — förhindra förseelsen.

Den som — — — — — femhundra kronor.

Försummelse i — — — — — till stånd.

Denna kungörelse träder i kraft den 1 juli 1969.

Utdrag av protokollet över kommunikationsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet på Stockholms slott den 21 mars 1969.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena NILSSON, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, LANGE, KLING, HOLMQVIST, ASPLING, SVEN-ERIC NILSSON, LUNDKVIST, GUSTAFSSON, GEIJER, MYRDAL, ODHNOFF, WICKMAN, BENGTSOON.

Chefen för kommunikationsdepartementet, statsrådet Lundkvist, anmäler efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter fråga om *upphävande av förbudet mot offentliga tillställningar på vissa kyrkliga helgdagar* och anför.

Inledning

Enligt 10 § allmänna ordningsstadgan (AOst) den 14 december 1956 (nr 617) får offentlig tillställning inte anordnas på juldagen, långfredagen eller påskdagen. Länsstyrelsen får dock medge undantag för tillställning vars innehåll och syfte kan anses förenligt med högtidens helgd.

Filmbranschens samarbetskommitté har i skrivelse till Kungl. Maj:t den 12 februari 1964 begärt att förbudet upphävs beträffande biografställningar.

Yttranden över samarbetskommitténs skrivelse har efter remiss avgetts av justitiekanslern (JK), domkapitlen i Uppsala ärkestift samt Lunds och Härnösands stift, överståthållarämbetet (ÖÅ), länsstyrelserna i Södermanlands, Göteborgs och Bohus, Gävleborgs samt Västerbottens län, statens biografbyrå, Svenska teaterförbundet samt Sveriges frikyrkoråd.

Med anledning av två likalydande motioner (I: 77 och II: 111) har 1968 års riksdag hos Kungl. Maj:t anhållit om utredning rörande upphävande av 10 § AOst (1LU 29, rskr 175).

Vid utskottsbehandlingen remitterades motionerna för yttrande till rikspolisstyrelsen, domkapitlet i Uppsala ärkestift, länsstyrelsen i Stockholms län, Centerns ungdomsförbund (CUF), Folkpartiets ungdomsförbund (FPU), Högerens ungdomsförbund (HUF), Sveriges socialdemokratiska ungdomsförbund (SSU), Frikyrkliga ungdomsrådet, Sveriges frikyrkoråd och Sveriges kristna ungdomsråd.

Med anledning av riksdagens framställning har inom kommunikations-

departementet utarbetats en promemoria (Stencil K 1969: 1) i vilken föreslås att 10 § AOst upphävs.

Efter remiss har yttranden över departementspromemorian avgetts av JK, rikspolisstyrelsen, samtliga domkapitel, länsstyrelserna i Uppsala, Blekinge, Malmöhus, Älvsborgs, Västmanlands, Jämtlands och Norrbottens län, statens biografbyrå, Bygdegårdarnas riksförbund, Filmbranschens samarbetskommitté, Folketshusföreningarnas riksorganisation, Folkparkernas centralorganisation, FPU, HUF, Landsorganisationen i Sverige (LO), Svenska bilsportförbundet, Svenska korporationsidrottsförbundet, Svenska teaterförbundet, Sveriges frikyrkoråd, Sveriges kristna ungdomsråd i vilket Frikyrkliga ungdomsrådet numera har uppgått, Sveriges riksidrottsförbund, SSU och Tjänstemännens centralorganisation (TCO). Vissa länsstyrelser har bifogat yttranden från polismyndigheter, länsstyrelserna i Blekinge och Malmöhus län dessutom från kyrkorådet i Karlskrona stadsförsamling resp. drätselkammaren i Malmö och stadskollegiet i Hälsingborg.

Historik

Direkt förbud mot nöjestillställningar på vissa kyrkliga helgdagar infördes genom Kungl. Maj:ts resolution den 20 november 1786 med anledning av framställning från prästerståndet vid samma års riksdag. I resolutionen förbjöds uppförande av offentliga skådespel på sön- och helgdagar utom i vissa större städer där skådespel vilkas innehåll inte var ogudaktigt eller kunde åstadkomma förgelse fick uppföras efter kl. 18. Dessförinnan gällde förordningen den 4 november 1772 angående sabbatens firande samt vissa helgdagars flyttning eller indragning. Genom förordningen påbjöds att sön- och helgdagar »måtte användas i det vid deras stiftelse påsyftade ändamål, som är den Högstes lof och dyrkan». Under större delen av 1800-talet gällde i fråga om nöjestillställningar på helgdagar Kungl. Maj:ts cirkulär den 14 juni 1820 i vilket föreskrevs att skådespel inte fick uppföras på långfredagen, påskaftonen, påskdagen, julaftonen, juldagen, pingstaftonen och pingstdagen samt alla böndagarna och dagarna före dessa. De nu återgivna bestämmelserna var inte straffsanktionerade.

I motion till 1894 års riksdag föreslogs att riksdagen skulle begära att Kungl. Maj:t upphävde förbudet i 1820 års cirkulär. Till stöd för förslaget anfördes bl. a. att förbudet på de flesta ställen i landet inte tillämpades och att man därav skulle kunna dra den slutsatsen att förbudet inte ansågs tidsenligt eller svarande mot tidsandans fordringar på frihet i det enskilda livet. Riksdagen anförde med anledning av motionen (rskr 130) att det visserligen inte kunde förnekas att förbudet på de flesta ställen inte vederbörligen upprätthölls men att det syntes tveksamt om den allmänna meningen i landet verkligen var att förbudet borde upphävas helt. Efter som flera av de i cirkuläret upptagna helgdagarna knappast var av den

religiösa betydelsen att inte uppförande av skådespel kunde vara tillåtet på dem lika väl som på vanliga söndagar och lördagar hemställde emellertid riksdagen att Kungl. Maj:t skulle överväga en inskränkning av förbudet till kyrkans stora högtider.

Riksdagens framställning remitterades för yttrande till ÖÄ, länsstyrelserna och domkapitlen. Riksdagens uppfattning vann i stort sett remissinstansernas gillande. Några kyrkliga myndigheter motsatte sig dock en inskränkning av förbudet medan ett par länsstyrelser förordade att det upphävdes helt.

Med anledning av riksdagens framställning utfärdades kungörelsen den 4 oktober 1895 (nr 83) angående förbud mot skådespels och en del andra offentliga tillställningars anordnande å vissa helgdagar. Genom kungörelsen inskränktes förbudet till juldagen, långfredagen, påskdagen och pingstdagen men utvidgades till att gälla inte bara skådespel utan också »offentlig föreställning i lindansning, konstridning eller annat dylikt» samt »offentlig maskerad, bal, lekstuga, så kallad varietétillställning eller andra sådana nöjen». Genom denna utvidgning kom förbudet att avse flertalet av de offentliga tillställningar — dock inte bl. a. konserter — som enligt 13 § ordningsstadgan för rikets städer den 24 mars 1868 (nr 22) inte fick anordnas utan anmälan till eller tillstånd av polismyndigheten. Inte heller 1895 års kungörelse innehöll någon straffsanktion.

Nämnda kungörelse ersattes av kungörelsen den 28 maj 1943 (nr 266) angående förbud mot offentliga nöjeställningar m. m. på vissa kyrkliga högtidsdagar. Från förbudet undantogs nu pingstdagen men i övrigt utvidgades det så att det kom att gälla dels offentliga nöjeställningar, varmed i kungörelsen avsågs teater-, biograf-, cirkus- och revy föreställningar, varieté- och kabarétillställningar, tivolinöjen och dans samt andra därmed jämförliga tillställningar, dels offentliga tävlingar och uppvisningar i skjutning, motorsport, hästsport eller annan sport eller i gymnastik eller idrott. Konserter undantogs dock fortfarande från förbudet. Dispens från förbudet meddelades av Kungl. Maj:t. Praxis torde ha varit restriktiv. Överträdelse av förbudet belades med straff (dagsböter). 1943 års kungörelse upphävdes genom AOst.

Gällande rätt m. m.

I lagstiftningen skiljs mellan offentliga tillställningar och allmänna sammankomster. Offentliga tillställningar är t. ex. biograf- och teaterföreställning, idrottstävling eller festtåg och regleras i AOst. Allmänna sammankomster hålls för överläggning, opinionsyttring eller upplysning i allmän eller enskild angelägenhet. De regleras i lagen den 14 december 1956 (nr 618) om allmänna sammankomster (LAS).

Någon uttömmande definition av begreppet offentlig tillställning ges inte i AOst. Enligt 9 § första stycket avses härmed teaterföreställning, konsert, tävling eller uppvisning i sport eller idrott, danstillställning, biograf-föreställning, cirkusföreställning, tivoli- och marknadsnöjen, festtåg samt tillställning av annat slag som anordnas för allmänheten och som inte avses i LAS. Enligt förarbetena till paragrafen (prop. 1956:143 s. 154) hör till offentliga tillställningar också t. ex. revy-, kabaré- och varieté-föreställningar, musikunderhållning, dansuppvisning och gymnastikuppvisning.

Enligt 9 § andra stycket AOst skall som offentlig tillställning vidare anses tillställning till vilken tillträde är beroende av medlemskap i viss förening eller av inbjudning, om tillställningen uppenbarligen utgör del av rörelse som föreningen eller inbjudaren driver uteslutande eller väsentligen för anordnande av sådana tillställningar. Detsamma gäller också tillställning som med hänsyn till exempelvis omfattningen av den krets som äger tillträde eller de villkor under vilka tillträde lämnas är att jämställa med tillställning till vilken allmänheten har tillträde.

LAS innehåller inget förbud mot att anordna allmän sammankomst under helgdag. Enligt 10 § AOst gäller däremot att offentlig tillställning inte får anordnas på juldagen, långfredagen eller påskdagen. Förbudet gäller efter kl. 6. Länsstyrelsen får medge undantag för tillställning vars innehåll och syfte kan anses förenligt med högtidens helgd.

I prop. 1956:143 med förslag till bl. a. AOst anförde föredragande departementschefen (s. 161) att ett generellt förbud mot offentliga tillställningar kunde vara betingat av att enligt den allmänna meningen vissa tillställningar inte var förenliga med helgfriden. Varken i den utredning som låg till grund för propositionen eller under remissbehandlingen hade ifrågasatts att slopa gällande förbud mot offentliga tillställningar på vissa helgdagar. I likhet med utredningen och remissinstanserna ansåg departementschefen att förbudet liksom dittills borde avse tillställningar på juldagen, långfredagen och påskdagen. Utredningen hade föreslagit att konserter fortfarande skulle vara undantagna från förbudet. I likhet med en del remissinstanser ansåg emellertid departementschefen att vissa former av musikunderhållning på ifrågavarande dagar för många människor skulle framstå som direkt stötande. Han fann därför inte tillräckliga skäl att göra särskilt undantag för konserter. En ytterligare anledning till att i detta sammanhang inte skilja på olika slag av offentliga tillställningar ansåg departementschefen vara att det borde finnas möjlighet att under vissa förutsättningar medge undantag från förbudet. Dispens borde kunna meddelas för varje slag av tillställning om dess innehåll och syfte kunde anses förenligt med högtidens helgd. En noggrann prövning borde ske i varje särskilt fall och undantagsbestämmelsen borde tillämpas restriktivt.

Den som anordnar offentlig tillställning i strid mot förbudet straffas enligt 29 § första stycket AOst med dagsböter. Vidare kan enligt 30 § AOst vad som uppburits i avgifter vid tillställningen förklaras förverkat till kronan, om det är skäligt.

För att få anordna offentlig tillställning fordras alltid tillstånd av polismyndigheten, om tillställningen skall äga rum på allmän plats (12 § första stycket AOst). Sådant tillstånd fordras också för offentlig danstillställning, cirkusföreställning, tivoli- och marknadsnöjen, för därmed jämförlig nöjeställning samt för tävling eller uppvisning i motorsport eller professionell boxning eller brottning, även om tillställningen inte äger rum på allmän plats (12 § andra stycket).

Med allmän plats förstås enligt 1 § AOst dels gata, torg, park och annan plats, som enligt fastställd stadsplan eller byggnadsplan utgör allmän plats och som upplåtits för avsett ändamål, dels för allmänheten tillgänglig del av hamnområde, dels allmän väg, dels annat område som är upplåtet till eller annars nyttjas för allmän samfärdsel.

I frågan om vilka förhållanden som bör beaktas vid tillståndsprövningen anförde föredragande departementschefen (prop. 1956:143 s. 173) att hänsyn borde tas till tillställningens art, anordnarens kvalifikationer och platsens eller lokalens lämplighet. Vidare borde hänsyn tas till allmänna ordnings- och säkerhetsförhållanden samt förekomsten inom orten av nöjeställningar. Det borde överlämnas åt de tillämpande myndigheterna att bedöma de i varje särskilt fall föreliggande omständigheterna med ledning av bl. a. hittillsvarande praxis. I en promemoria upprättad inom socialdepartementet år 1932 med synpunkter på tillståndsgivningen enligt då gällande bestämmelser heter det bl. a. att om tiden för nöjeställning är avsedd att utsträckas till tid under vilken allmän gudstjänst hålls, föreskrift torde böra meddelas om att tillställningen inte får äga rum under sådan tid.

Den som anordnar offentlig tillställning utan erforderligt tillstånd kan straffas på samma sätt som den som brutit mot 10 § AOst (29 § första stycket AOst). Förverkandebestämmelsen i 30 § AOst gäller även i detta fall.

Enligt 19 § AOst får polismyndigheten inställa eller upplösa offentlig tillställning bl. a. om den hålls i strid mot 10 § eller om beslut meddelats att tillställningen inte får äga rum. Tillställning får också upplösas om där förekommer något som strider mot lag eller om den föranleder oordning eller fara för de närvarande och andra åtgärder visat sig otillräckliga för att hindra fortsatt lagstridigt förfarande, återställa ordningen eller bereda skydd för de närvarande.

Under de senaste åren har i några fall frågan om undantag från förbudet i 10 § AOst kommit under Kungl. Maj:ts prövning genom besvär över länsstyrelses beslut. Genom beslut den 6 oktober 1961 lämnades sålunda utan bifall besvär över länsstyrelses beslut att inte tillåta visning av filmen »De tio budorden» på långfredagen och påskdagen. Genom beslut den 17 feb-

februari 1967, den 30 juni 1967 och den 29 november 1968 undanröjde där-
emot Kungl. Maj:ts länsstyrelses beslut att inte tillåta visning av resp. filmen
»Kardinalen» fem år framåt på långfredagen, påskdagen och juldagen, fil-
merna »Värld utan sol» fem år framåt på långfredagen, påskdagen och jul-
dagen och »Törnrosa» på långfredagen och påskdagen 1967 samt filmerna
»South Pacific» och »Oklahoma» på juldagen 1968.

Framställningen från Filmbranschens samarbetskommitté

Samarbetskommittén

Samarbetskommittén framhåller i skrivelsen den 12 februari 1964 att för-
budet i 10 § AOst mot offentlig tillställning under ifrågavarande kyrkliga
helgdagar inte längre synes befogat vad gäller biografföreställningar. Detta
framstår enligt samarbetskommitténs mening som uppenbart redan av det
förhållandet, att Sveriges Radio i TV sänder ut spelfilmer under dessa helg-
dagar. Samarbetskommittén föreslår att förbudet i 10 § AOst upphävs be-
träffande biografföreställningar.

Remissyttrandena

JK, länsstyrelsen i Södermanlands län och Svenska teaterförbundet redo-
visar i sina yttranden en positiv inställning till samarbetskommitténs för-
slag. Övriga remissinstanser avstyrker förslaget.

Enligt *JK:s* uppfattning kan det diskuteras om de medborgare för vilka
ifrågavarande helgdagar inte har någon religiös betydelse bör åläggas in-
skränkningar av hänsyn till dem som anser helgdagarna särskilt heliga.
Skyddet för den särskilda helgfriden dessa dagar framstår mindre som en
uppgift för lagstiftaren än som något som medborgarna själva och deras
organisationer bör fritt bestämma över. En frivillig begränsning i denna
riktning torde gälla beträffande idrottsarrangemang som t. ex. inte brukar
förläggas till högmässotid på söndagarna. Något liknande kunde tänkas
också i fråga om offentliga nöjestillställningar under ifrågavarande helg-
dagar. För övrigt synes det inte nödvändigtvis behöva antas att ett upphä-
vande av förbudet skulle resultera i att det offentliga nöjeslivet blir lika
utvecklat under dessa helgdagar som under vanliga söndagar. Så har t. ex.
julhelgen i så hög grad blivit en familjehögtid att det kanske inte kommer
att finnas något större intresse av att anordna offentliga nöjestillställningar
på t. ex. juldagen eller julafton. Om det inte anses lämpligt att upphäva
förbudet synes i vart fall en uppmjukning böra övervägas. Därvid skulle
dock uppstå svårigheter att ange vilka slag av offentliga tillställningar som
bör tillåtas. Att häva förbudet bara såvitt gäller filmföreläsningar lär inte
komma i fråga. Utom biografföreställningar bör, om något undantag skall

göras, också konserter och teaterföreställningar undantas från förbudet. Gränserna mellan olika former av offentliga tillställningar är emellertid flytande och en gränsdragning kan därför lätt framstå som konstlad. JK finner på grund av det anförda en omprövning av förbudet i 10 § AOst motiverad.

Också *länsstyrelsen i Västerbottens län* anför att, om förbudet skulle hävas såvitt gäller biografföreställningar, det inte kan undvikas att överväga samma undantag också för andra tillställningar, t. ex. teater- och cirkusföreställningar. Inte heller *länsstyrelsen i Gävleborgs län* finner anledning att ge biografföreställningar en särställning.

Länsstyrelsen i Västerbottens län och *Sveriges frikyrkoråd* hänvisar till en opinion som enligt dessa remissinstansers mening motsätter sig ett upphävande — helt eller delvis — av ifrågakvarande förbud. Enligt *länsstyrelsen* torde sålunda för många visserligen firandet av de kyrkliga högtiderna ha förlorat sin ursprungliga innebörd men för vida kretsar i samhället skulle det framstå som stötande för den religiösa uppfattningen att medge störande nöjesarrangemang dessa helger.

Länsstyrelsen i Gävleborgs län anför att den omständigheten att samhällsstrukturen skiftar och att gudstjänstlivet har växlande betydelse inom olika landsdelar gör ett generellt upphävande av förbudet i 10 § AOst mindre lämpligt.

Flera av de remissinstanser som avstyrker förslaget hänvisar till dispensmöjligheten och finner denna möjlighet vara tillräcklig.

Många remissinstanser hävdar att den av samarbetskommittén gjorda hänvisningen till TV-programmen på ifrågakvarande helgdagar saknar betydelse som stöd för ett upphävande av förbudet i 10 § AOst. *Statens biografbyrå* framhåller sålunda att utsändning av TV-program till enskilda apparatnehavare inte torde betraktas som offentlig tillställning och att visning av TV-program i hemmen uppenbarligen faller utanför detta begrepp.

1968 års riksdag

Motionerna

Motionärerna hemställde att riksdagen skulle anhålla hos Kungl. Maj:t om utredning och förslag om slopande av 10 § AOst. I motionerna anfördes att man på både kyrkligt och frikyrkligt håll är kritiskt inställd till nöjesförbudet på ifrågakvarande kyrkliga helgdagar och anser att det kan upphävas. Det har framhållits, heter det vidare i motionerna, att allt tvång måste uppfattas som en kränkning av kristendomens grundidéer. De helger det är fråga om innebär ingenting för de flesta. Det får anses ankomma på kyrkan och de religiösa organisationerna att genom upplysning och under-

visning försöka få flera människor att sätta sig in i bakgrunden till helgerna och delta i firandet av dessa högtider. En del anser att åtminstone någon dag under året borde vara helt nöjesfri. Ett nöjesförbud i sig självt lockar emellertid inte till andakt och gudstjänstbesök. Tvärtom kan den sysslolöshet som ungdomen ofta upplever dessa dagar leda till nöjen av mera tvivelaktig natur. AOst är inte tillämplig på radio- och TV-programmen.

Remissyttrandena

Motionerna mottogs välvilligt av remissinstanserna. Flertalet ansåg att 10 § AOst borde upphävas och ingen motsatte sig att frågan blev föremål för utredning.

I *rikspolisstyrelsens* yttrande påpekas att varje dispensförfarande innebär risk för bristande likformighet även om prövningen reserverats för ett fåtal myndigheter. Med hänsyn till allmän ordning och säkerhet synes inte föreligga några hinder mot att upphäva 10 §.

Förslaget att förbudet skall hävas tillstyrks bestämt i yttrandet från *domkapitlet i Uppsala ärkestift* i vilket det vidare anförs.

Förbudet mot offentlig nöjestillställning på juldagen, långfredagen och påskdagen saknar otvivelaktigt relevans i ett modernt samhälle. Att genom juridiskt tvång söka värna om de stora kristna högtidernas helgd förefaller knappast förenligt med statens religiösa neutralitet och kan inte heller för kyrkan utgöra ett legitimt intresse. Den kristna evangelieförkunnelsen vädjar till människors fria mottagande i tro, och för dem som tar emot evangelium om Jesus Kristus får de nämnda dagarna givetvis sin särskilda prägel genom hågkomsten av Jesu födelse, död och uppståndelse. Men många människor i vår tid står mer eller mindre främmande för dagarnas religiösa innebörd och värderar dem främst för de tillfällen de kan ge till vila, rekreation och förströelse. Dessa människor bör inte genom en negativ lagstiftning hindras att fritt planera sin fritid. Lika litet som man kan tvinga människor till tro, lika litet finns det anledning att tvinga på dem en bestämd attityd till kyrkliga högtidsdagar.

I yttrandet från *länsstyrelsen i Stockholms län* ifrågasätts om förbudet längre har stöd hos majoriteten av folket. Förbudet är knappast förenligt med religionsfriheten och är inte av betydelse från ordningssynpunkt. Dispensansökningar hos länsstyrelsen har till övervägande delen avsett biograf-föreställningar. Filmerna har haft religiös anknytning, varit på annat sätt av allvarlig karaktär eller varit av typen oförarglig familjeunderhållning. Ansökningarna har som regel bifallits. Några ansökningar beträffande idrottsevenemang har länsstyrelsen inte haft att behandla.

Uppfattningen att förbudet strider mot religionsfriheten och att det bör upphävas kommer till uttryck i *CUF:s*, *FPU:s* och *SSU:s* yttranden. Allt tvång måste anses som en kränkning av kristendomens grundidé heter det i *CUF:s* yttrande. Det betvivlas att förbudet kan leda till en mera positiv in-

ställning till religionen. Var och en måste själv få avgöra hur han vill använda de dagar som berörs av det nu gällande förbudet. Det kommer an på kyrkan och övriga religiösa samfund, säger CUF vidare, att arbeta för ett högtidlighållande av helgdagarna i enlighet med sin uppfattning. Liknande synpunkter anläggs i SSU:s yttrande där det vidare sägs att förbundet brukat anordna kamratfester för sina medlemmar på ifrågavarande helgdagar. Man har funnit att det under dessa dagar föreligger ett stort behov av sammankomster.

FPU framhåller att ensamheten för dem som saknar familj ofta känns särskilt tung under de stora helgerna och att förbudet mot offentliga tillställningar medför att de ensamstående problem förvärras.

HUF säger sig i stort sett dela motionärernas uppfattning och menar att synen på de stora kyrkliga helgerna förändrats sedan år 1956. Majoriteten av folket ser inte längre annorlunda på dessa helger än på andra lediga dagar. Eftersom förbudet inte är särskilt betungande bör det dock övervägas om förbudet inte bör kvarstå exempelvis beträffande offentliga nöjeställningar som anordnas på allmän plats.

Sveriges kristna ungdomsråd understryker vikten av att respekt visas för olika synsätt och anför att förbudet för många innebär ett tvång att ta hänsyn till en åskådning som de inte delar. Respekten för olika synsätt kräver emellertid också att nöjesarrangörerna visar rimlig hänsyn till de kristnas firande av jul- och påskhelgerna.

Frikyrkliga ungdomsrådet, som särskilt framhåller att staten inte bör ge något trossamfund speciella privilegier eller särskild sanktion, redovisar liksom Sveriges kristna ungdomsråd en positiv inställning till förslaget att förbudet skall avskaffas. I likhet med Sveriges frikyrkoråd anför dessa två remissinstanser emellertid att frågan bör behandlas i samband med den fortsatta utredningen om förhållandet mellan staten och svenska kyrkan. Frikyrkorådet redovisar den uppfattningen att majoriteten av befolkningen fortfarande håller juldagen, långfredagen och påskdagen i sådan helgd att man inte bara finner sig i förbudet utan också önskar att det bibehålls.

Utskottet

Utskottet anför i sitt utlåtande att det vid bedömningen av den fråga som motionärerna väckt å ena sidan måste beaktas att förbudet tjänar till att skydda helgfriden på de tre största kristna högtidsdagarna mot störande nöjesarrangemang. Det skulle otvivelaktigt av många uppfattas som stötande, om offentliga tillställningar med prägel av kommersiell nöjesindustri tilläts på dessa dagar. Å andra sidan uppfattas förbudet uppenbarligen av många som ett principiellt oriktigt tvång. Kungl. Maj:t torde komma att tillsätta en parlamentarisk utredning med uppdrag att fortsätta utredningsarbetet om förhållandet mellan staten och svenska kyrkan. Utskottet utgår

från, heter det vidare i utlåtandet, att frågan om upphävande av förbudet kommer att prövas av utredningen. Något initiativ av riksdagen är därför inte påkallat.

På grund av det anförda hemställde utskottet att motionerna inte skulle föranleda någon riksdagens åtgärd.

I en reservation anförs att det kan ifrågasättas om det finns anledning att behålla förbudet, att frågan bör utredas och att det bör få ankomma på Kungl. Maj:t att avgöra på vilket sätt utredningen skall ske.

Utskottet borde enligt reservanternas ha hemställt att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t skulle anhålla om utredning rörande upphävande av 10 § AOst.

Riksdagen fattade beslut i överensstämmelse med reservationen. Beslutet föregicks av långa debatter i båda kamrarna (I:a kammarens protokoll nr 21 s. 46, II:a kammarens protokoll nr 21 s. 87).

Departementspromemorian

I promemorian erinras inledningsvis om att förbudet i 10 § AOst mot offentliga tillställningar på juldagen, långfredagen och påskdagen i förarbetena motiverades med att vissa tillställningar enligt den allmänna uppfattningen inte var förenliga med helgfriden. Uttryckligt förbud mot offentliga tillställningar på vissa kyrkliga helgdagar har gällt sedan senare hälften av 1700-talet. Antalet helgdagar som förbudet avsett har efter hand minskat. Samtidigt har förbudet kommit att omfatta allt flera slag av tillställningar. Utvidgningen har motverkats av dispensmöjligheten.

Uppfattningen om vad som är förenligt med helgfriden har enligt promemorian med tiden förändrats. På senare år har uppfattningen att förbudet bör upphävas allt oftare kommit till uttryck. Det framstår som tveksamt om majoriteten av befolkningen i landet numera anser att offentliga tillställningar strider mot ifrågavarande kyrkliga högtidsdagars helgd.

Det nyss sagda innebär inte, sägs det vidare i promemorian, att det helt skulle saknas motiv för ett förbud. Även om bara en minoritet anser att offentliga tillställningar på vissa kyrkliga helgdagar stör högtidens helgd, kan det finnas anledning att förbjuda sådana tillställningar. En sådan uppfattning får nämligen antas i allmänhet vara grundad på en djup personlig övertygelse av religiös art. Det kan sägas innebära ett rimligt mått av tolerans hos majoriteten att avstå från aktiviteter som skulle kränka eller stöta människor med denna övertygelse.

Det har emellertid av företrädare för de kristna synpunkterna anförts att det inte är förenligt med den kristna förkunnelsen att tvinga människor att inta en bestämd attityd till de kyrkliga helgdagarna. Det är enligt promemorian en ömtålig avvägningsfråga i vilken utsträckning lagstiftnings-

makten bör användas för att tvinga fram respekt för andras åskådning eller i vad mån man i stället bör lita till människornas vilja och förmåga att visa tolerans gentemot varandra.

Förbudet innebär enligt promemorian visserligen i allmänhet en ganska obetydlig frihetsinskränkning. Inte så få ensamma människor saknar emellertid på ifrågavarande helgdagar den möjlighet till gemenskap i de traditionella former som majoriteten har. Detta kan kännas särskilt svårt med hänsyn till att möjligheterna till annan sysselsättning begränsas av förbudet mot offentliga tillställningar. Det innebär stora svårigheter för lagstiftaren och för de tillämpande myndigheterna att bestämma vad som skall anses förenligt med ifrågavarande högtiders helgd. Fasta utgångspunkter för en bedömning saknas. Övervägande skäl talar enligt promemorian för att förbudet upphävs eller väsentligt uppmjukas.

Biograf- och teaterföreställningar, konserter och liknande tillställningar hålls i regel inomhus och behöver därför i allmänhet inte vara störande för dem som anser att tillställningen är oförenlig med högtidens helgd. Beträffande tillställningar på allmän plats och vissa nöjeställningar är enligt promemorian skälen för ett upphävande av förbudet inte lika starka. Eftersom det fortfarande föreligger delade, ofta religiöst eller känslomässigt starkt förankrade uppfattningar om förbudets berättigande men förbudet ändå gällt i stora delar oförändrat under avsevärd tid, kunde det övervägas att inte genast upphäva förbudet helt utan begränsa ett upphävande till de tillställningar i fråga om vilka skälen mot ett förbud är starkast. Förbudet skulle således kunna inskränkas till att gälla tillställningar för vilka f. n. enligt 12 § AOst krävs tillstånd oavsett när tillställningen skall äga rum. Mot en sådan begränsning talar emellertid att den från kristet håll framförda principiella invändningen mot ett förbud, nämligen att det inte är förenligt med det kristna budskapet, gäller också ett sålunda begränsat förbud. Härtill kommer att också en sådan begränsning som nu antytts i många fall skulle komma att te sig konstlad och leda till inkonsekvenser, och detta gäller oavsett om möjlighet till dispens från förbudet ges eller inte. Det har inte heller försports att de tillståndspliktiga tillställningarna på andra kyrkliga helgdagar utgör något påtagligt problem från de synpunkter som nu är i fråga. Genom tillståndsprövningen torde finnas vissa möjligheter att i fråga om tiden och i allmänhet även platsen för tillställningarna ge föreskrifter som hindrar att de stör gudstjänstlivet på kyrkliga helgdagar.

Det föreslås därför i promemorian att det nu gällande förbudet i 10 § AOst upphävs helt.

Yttranden över departementspromemorian

Endast två remissinstanser ställer sig helt avvisande till förslaget i promemorian att 10 § AOst skall upphävas, nämligen *domkapitlen i Göteborgs och Karlstads stift*, *Domkapitlet i Lunds stift* och *HUF* menar att förbudet bör behållas beträffande offentliga tillställningar på allmän plats men tillstyrker ett upphävande i övrigt. *Domkapitlet i Visby stift* anser att förbudet bör upphävas endast i fråga om teater- och biografföreställningar samt konserter. Frågan om upphävande av förbudet bör enligt *domkapitlen i Strängnäs och Växjö stift* behandlas i samband med frågan om det framtida förhållandet mellan staten och svenska kyrkan. Dessa två remissinstanser anför synpunkter som talar för att förbudet kvarstår. *Domkapitlet i Växjö stift* anser att förbudet f. n. i vart fall inte bör upphävas beträffande tillställningar för vilka tillstånd enligt 12 § AOst krävs oavsett när de anordnas. *Domkapitlet i Strängnäs stift* tar inte någon bestämd ställning till frågan om förbudet bör upphävas. *Domkapitlet i Skara stift* anser att ytterligare utredning erfordras. Övriga remissinstanser tillstyrker förslaget att förbudet skall upphävas eller lämnar det utan erinran.

Flera remissinstanser tar upp frågan om allmänhetens inställning till förbudet. Några, t. ex. *LO* och *länsstyrelsen i Malmöhus län*, utgår från att förbudet numera saknar förankring hos stora delar av folket medan bl. a. *domkapitlet i Växjö stift* ger uttryck för motsatt uppfattning. *Tre domkapitel* anser att något underlag för bedömning av allmänhetens inställning inte finns.

Länsstyrelsen i Jämtlands län anför att de ansökningar om undantag från förbudet som länsstyrelsen haft att pröva har avsett biografföreställningar och att det vid prövningen ibland har uppstått vissa avvägningsproblem. *FPU* och *LO* åberopar till stöd för ett upphävande av förbudet de tillämpningssvårigheter som möjligheten att få dispens från förbudet enligt departementspromemorian har medfört. *Domkapitlen i Karlstads och Växjö stift* hävdar däremot att den omständigheten att sådana svårigheter har förekommit inte kan åberopas som skäl för att upphäva förbudet.

Lagstiftningen har enligt *domkapitlet i Linköpings stift* velat skydda helgfriden genom att förbjuda bl. a. offentliga danstillställningar på ifrågasvarande helgdagar. Domkapitlet anser att detta syfte motverkas och att förbudet således blivit ineffektivt genom att föreningar utan hinder av förbudet kan anordna danstillställningar för sina medlemmar. *Länsstyrelsen i Norrbottens län* anlägger liknande synpunkter. *Domkapitlet* framhåller vidare att förbudet inte gäller TV- och radioutsändningar och att det inte satts i fråga att det skulle utsträckas till att gälla sådana utsändningar. I

TV kan sålunda visas film även ifrågavarande dagar och det utan att någon prövning skett om filmens innehåll och syfte kan anses vara förenligt med högtidens helgd. Domkapitlet menar att förbudet härigenom blir undergrävt och frågar sig om något kan vara mera »offentligt» än det som visas i TV.

Enligt *rikspolisstyrelsens* uppfattning finns det från ordnings- och säkerhetssynpunkt inte något att invända mot att förbudet upphävs. *Flera polismyndigheter* instämmer och ingen remissinstans ger uttryck för motsatt uppfattning.

Många remissinstanser anser att förbudet innebär en ganska obetydlig frihetsinskränkning. *Länsstyrelsen i Norrbottens län* uppger i sitt yttrande att länsstyrelsen sedan år 1961, utöver ansökningar om tillstånd till filmförevisningar, endast haft att pröva en ansökan om undantag från förbudet. Länsstyrelsen anser därför att behovet av att upphäva förbudet inte framstår som särskilt påtagligt. *Sveriges riksidrottsförbund* har inte erfarit att de inskränkningar i fråga om tävlingsarrangemang som förbudet medfört inneburit några allvarliga olägenheter för medlemsorganisationerna.

FPU pekar på de ensamståendes situation vid de stora helgerna som ju har karaktär av familjehögtider och hänvisar till de aktioner som företogs i Stockholm i anslutning till julhelgen 1968. Enligt *FPU* kan förbudet antas bidra till att hos många öka känslan av isolering och ensamhet. *Folketshusföreningarnas riksorganisation* och *länsstyrelsen i Jämtlands län* anför liknande synpunkter. *Domkapitlet i Göteborgs stift* menar däremot att de ensamståendes intresse tillgodoses genom att undantag från förbudet regelmässigt medges beträffande offentliga tillställningar av någorlunda seriös karaktär medan *domkapitlet i Växjö stift* hänvisar till vad radio och TV kan erbjuda i fråga om underhållning.

Beträffande syftet med förbudet i 10 § AOst säger *domkapitlet i Lunds stift* att tanken att omge vissa kristna högtider med en särskild helgd har nära samband med den trosfrid som man i ett demokratiskt samhälle vill värna om. Syftet skulle således enligt domkapitlet vara att garantera trosfriden för dem som av religiösa skäl håller högtiderna i helgd. Att anordna tillställningar av uppsluppen nöjeskaraktär t. ex. på långfredagen lär även utanför de kristet engagerades led uppfattas som stridande mot god smak. Folksed och religiös inställning skiftar emellertid starkt mellan olika delar av landet. Domkapitlet anser med hänsyn till det anförda att offentlig tillställning ifrågavarande dagar inte bör få anordnas på allmän plats men att länsstyrelsen bör få medge undantag från förbudet. *HUF* är av samma mening och framhåller i sitt yttrande särskilt att en teater- eller filmföreställning, i motsats till en nöjeställning på allmän plats, inte gärna kan störa den som inte besöker föreställningen. *Folkparkernas centralorganisation* påpekar att religiösa möten så gott som undantagslöst äger rum i särskilda lokaler och att ifrågavarande helgdagar infaller under en tid på året då det i regel är nödvändigt att förlägga även profana tillställningar inom-

hus. Det kan därför enligt centralorganisationen knappast hävdas att helgfriden kan bli störd om förbudet upphävs.

För de kristna är enligt *domkapitlet i Linköpings stift* juldagen, långfredagen och påskdagen av sådan betydelse att ett avstående från världsliga nöjen framstår som självklart. Helgfriden har beträffande de kyrkliga helgdagar som inte omfattas av förbudet kunnat upprätthållas utan stöd av ett förbud mot offentliga tillställningar och så bör kunna ske även i fråga om nyssnämnda tre dagar. Inte heller *domkapitlet i Västerås stift* anser att förbudet är nödvändigt för att bevara helgfriden. *Länsstyrelsen i Norrbottens län* har kommit till den uppfattningen att förståelsen för oliktänkande har sådan styrka inom kyrkliga kretsar att man inte längre finner det störande för helgfriden att vissa grupper ägnar sig åt »profana nöjen» på de stora kyrkliga helgdagarna.

Domkapitlet i Uppsala ärkestift hänvisar i sitt yttrande över departementspromemorian till sitt yttrande till utskottet. Även *domkapitlet i Linköpings stift* och *Folkparkernas centralorganisation* ansluter sig till detta yttrande. Att genom lagstiftning tvinga människor till ställningstagande i trosfrågor är enligt sistnämnda domkapitel oförenligt med både religionsfrihetens och den kristna trons grundprinciper. *Domkapitlet i Stockholms stift*, *länsstyrelsen i Malmöhus län*, *Folketshusföreningarnas riksorganisation* och *Sveriges frikyrkoråd* anför liknande synpunkter. *JK* anser att stor vikt måste fästas vid vad som vid den tidigare remissbehandlingen av företrädare för de religiösa synpunkterna anförts om att förbudet knappast är förenligt med religionsfriheten och statens neutralitet i religiösa frågor.

Förbudet synes enligt *domkapitlet i Luleå stift* inte längre i nämnvärd mån fungera som ett stöd för kristen sed utan har kanske i stället en negativ effekt genom att det kan uppfattas som ett otillbörligt ingrepp i den personliga friheten. Domkapitlet anser vidare att förbudet inte överensstämmer med de kristnas religiösa grundåskådning.

Domkapitlet i Strängnäs stift delar inte uppfattningen att förbudet skulle strida mot principerna för religionsfriheten. Religionsfrihet innebär enligt domkapitlet rätt för var och en att ha en egen religionsuppfattning men inte att hänsyn inte måste visas dem som har en annan tro. Det är statens uppgift att se till att sådan hänsyn upprätthålls. *FPU* säger i sitt yttrande att det följer av religionsfriheten att de kristet engagerade måste ges möjlighet att ostörda utöva sin tro men anser att detta garanteras genom annan lagstiftning än AOst.

Domkapitlet i Göteborgs stift delar uppfattningen att evangelium inte kan tvingas på någon människa och att tvångsåtgärder aldrig kan föra någon till tro. Domkapitlet anser dock att en väsentlig synpunkt blivit förbisedd vid den tidigare behandlingen av frågan om förbudet bör upphävas och anför vidare.

Emellertid måste man, när man i våra dagar skall ta ställning till denna fråga, göra klart för sig, om det möjligen i den helgkaraktär, som traditionsenligt alltjämt tillkommer vissa dagar, kan ligga ett värde av allmänt samhällelig karaktär. Enligt domkapitlets mening förhåller det sig uppenbarligen så. Det är för alla människor, oberoende av deras inställning till den kristna tron, ett värde att året förflyter i en viss rytm, och att det finns högtider med vissa traditioner, som präglar både hemmen och samhället i dess helhet. En sådan årsrytm med en växling av vardag och högtider innebär ett värde även för den som endast delvis eller icke äger förståelse för dessa högtiders religiösa innehåll. Det innebär en utarmning av människors liv om man nivellerar denna rytm. Det är icke något samhälleligt intresse och man gör icke människorna någon tjänst, om man bidrar till att göra varje helg till en fridag, lik alla andra. JK framhåller att »t. ex. julhelgen i så hög grad blivit en familjehögtid att det kanske inte kommer att finnas något större intresse av att anordna offentliga nöjestillställningar på t. ex. juldagen eller julafton». JK synes bortse från det orsakssammanhang, som uppenbarligen finns emellan dessa av de allra flesta som goda och önskvärda uppfattade traditioner och den hållning, som samhället intagit till julens helgkaraktär. Finns här ett orsakssammanhang, så har man anledning att antaga, att detta kan verka också i motsatt riktning. Det synes icke vara något samhälleligt intresse, att den särskilda karaktär — exempelvis av en hemmets högtid — som vissa helger nu har, brytes ned genom obegränsad frihet för en kommersiellt inriktad nöjesindustri.

Delvis liknande synpunkter anförs av andra remissinstanser. *Domkapitlet i Strängnäs stift* framhåller sålunda att nutidsmänniskan kan behöva några »stilla dagar» att användas till annan rekreation än vad som kan erbjudas vid offentliga tillställningar. *Länsstyrelsen i Norrbottens län* påpekar i sitt yttrande att juldagen sedan länge är en hemmets högtidsdag och anser det belysande att restauranger, som är oförhindrade att hålla öppet, regelmässigt är stängda på juldagen. Eftersom det under närmare 200 år rått förbud mot nöjestillställningar på ifrågavarande dagar har allmänheten, säger *Bygdegårdarnas riksförbund* i sitt yttrande, vant sig vid att de skall vara »stilla dagar». En mycket stor del av folket skulle sannolikt betrakta det som olämpligt om det på dessa dagar skulle anordnas offentliga tillställningar som kunde vara störande för gudstjänstlivet. Riksförbundet uttrycker därför den förhoppningen att arrangörerna — om förbudet upphävs — vinnlägger sig om att förlägga tillställningarna till sådan tid och plats att tillställningarna inte verkar störande. Detta är önskvärt inte endast av religiösa skäl utan för att hänsyn bör tas till andras tro och uppfattning. Både länsstyrelsen och riksförbundet anser — trots de nu redovisade synpunkterna — att förbudet bör upphävas.

Domkapitlet i Stockholms stift förutsätter att de som ämnar arrangera offentliga tillställningar på ifrågavarande dagar kommer att visa återhållsamhet och respekt för dagarnas särskilda karaktär. Vid anordnade av idrottstävlingar på helgdagar har arrangörerna enligt domkapitlet på ett föredömligt sätt tagit hänsyn till dem som firat gudstjänst. Även JK och

domkapitlet i Linköpings stift menar att man, om förbudet upphävs, bör kunna räkna med en frivillig begränsning i det offentliga nöjeslivet under ifrågavarande helgdagar. Domkapitlet hänvisar bl. a. till att »skärtorsdagsbaler» och »långfredagsdanser» som har brukat arrangeras i opposition mot vad man har betraktat som en förlegad lagstiftning numera inte förekommer så ofta.

Sveriges riksidrottsförbund upplyser att enligt förbundets stadgar all idrottsutövning bör genomföras på sådant sätt att gudstjänster, begravingar och andra andaktsstunder inte störs. Förbundet anser det naturligt att hänsyn tas till gudstjänstlivet.

JK, LO och Sveriges riksidrottsförbund ansluter sig till uttalandet i departementspromemorian att det vid prövningen enligt 12 § AOst av ansökan om tillstånd till offentlig tillställning torde finnas vissa möjligheter att i fråga om tiden och i allmänhet även platsen för tillställningen ge föreskrifter som hindrar att denna stör gudstjänstlivet. *Folkparkernas centralorganisation* avvisar däremot den redovisade tankegången och säger i sitt yttrande att den kan föranleda polismyndigheterna att i praktiken tillämpa förbudet även sedan det upphävts.

Som framgår av vad jag tidigare har sagt anser *domkapitlet i Lunds stift* och *HUF* att förbudet bör upphävas beträffande andra offentliga tillställningar än sådana som skall äga rum på allmän plats. Till stöd för att behålla förbudet i denna begränsade omfattning hänvisar *domkapitlet* i sitt yttrande till vad som där anförs om trosfriden och de växlande lokala förhållandena. Vid prövning av framställningar om undantag från förbudet bör bedömningen vara välvillig men länsstyrelsen bör kunna ta sådan hänsyn till de lokala förhållandena, att nöjestillställningar som kan störa gudstjänstlivet förhindras. Ett på detta sätt begränsat förbud kan enligt *domkapitlet* inte anses inkräkta på den valfrihet för den enskilde som också från kristen synpunkt bör eftersträvas. Även ett begränsat förbud strider enligt *FPU:s* mening mot principerna för religionsfriheten och vid tillståndsprövningen kan uppstå samma svårigheter som om förbudet kvarstår i sin helhet. *Svenska bilsportförbundet* hänvisar i sitt yttrande till de skäl som enligt departementspromemorian talar mot att förbudet upphävs endast delvis. Vad särskilt gäller motortävlingar påpekar förbundet att länsstyrelsens eller polismyndighetens tillstånd i regel måste inhämtas och att tävlingar som kan störa helgfriden därigenom kan förhindras.

Departementschefen

Redan under 1890-talet utreddes frågan huruvida ett förbud mot offentliga tillställningar på vissa kyrkliga helgdagar var befogat. Utredningen ledde till viss uppmjukning av då gällande förbud. Under förarbetena till

AOst sattes det visserligen inte i fråga att slopa förbudet, vilket då liksom nu gällde alla offentliga tillställningar på juldagen, långfredagen och påskdagen. Ett slopande av förbudet har emellertid därefter aktualiserats vid skilda tillfällen, senast av 1968 års riksdag. Det får anses ha klart framgått att opinionen för en sådan åtgärd blivit allt starkare.

Som framhållits i departementspromemorian innebär inte den omständigheten att det är tveksamt om en majoritet av befolkningen önskar behålla förbudet att det helt skulle saknas motiv för ett förbud. Genom förbudet har man velat ta hänsyn till dem som på grund av ifrågavarande dagars stora betydelse enligt den kristna trosåskådningen anser att högtiderna bör hållas i särskild helgd. Det är rimligt att visa en sådan hänsyn och det kan t. o. m. finnas anledning att genom lagstiftning inskrida till förmån för denna grupps intresse. En sådan lagstiftning innebär nämligen inte att staten tar ställning i en trosfråga utan endast att det intresse som skyddas bedöms vara så väsentligt att det framstår som berättigat att andra medborgare underkastas vissa inskränkningar i sin frihet.

Företrädare för den kristna trosåskådningen — i vilkas intresse förbudet alltså upprätthålls — har emellertid allt oftare hävdat att förbudet innebär ett tvång som strider mot denna åskådning. Under remissbehandlingen av departementspromemorian har ett klart övervägande antal av de remissinstanser som företräder de kristna synpunkterna intagit en sådan ståndpunkt. Redan denna omständighet utgör enligt min mening ett starkt skäl för att förbudet upphävs.

Härtill kommer att — som flera remissinstanser anfört — mycket talar för att förbudet inte är erforderligt för att trygga helgfriden. Det övervägande antalet offentliga tillställningar anordnas under sådana omständigheter att de knappast kan anses innefatta något stötande för dem som vill på särskilt sätt iakttä ifrågavarande dagars helgd. Beträffande de helgdagar som inte omfattas av förbudet synes helgfriden, som domkapitlet i Linköpings stift har anfört, ha kunnat upprätthållas utan stöd av något förbud mot offentliga tillställningar. Jul- och påskhelgerna infaller under en tid på året då de flesta offentliga tillställningar utom vissa idrottsevenemang normalt måste förläggas inomhus. Det har från flera håll vitsordats att idrottsorganisationerna i allmänhet avstått från att anordna idrottstävlingar under gudstjänsttid. I likhet med flera remissinstanser anser jag det berättigat att utgå från att de som — om förbudet upphävs — ämnar anordna offentliga tillställningar på ifrågavarande kyrkliga helgdagar kommer att ta hänsyn till dagarnas särskilda karaktär. Vid den tillståndsprövning som enligt 12 § AOst skall ske beträffande vissa offentliga tillställningar, nämligen bl. a. offentliga tillställningar på allmän plats samt offentlig danstillställning, cirkusföreställning och tävling i motorsport, kan polismyndigheten meddela föreskrifter i fråga om tiden eller platsen för den avsedda tillställningen för att förhindra att gudstjänster störs genom t. ex. musik

eller buller från tillställningen. Utsändning av radio- och TV-program samt tillställningar som föreningar anordnar för sina medlemmar omfattas inte av förbudet i 10 § AOst.

Vid prövningen av framställningar om undantag från förbudet har det på senare tid ofta visat sig vara svårt att avgöra vad som skall anses förenligt med ifrågavarande högtiders helgd. Det kan sägas att detta inte utgör ett skäl att upphäva förbudet utan att det ankommer på lagstiftaren eller de tillämpande myndigheterna att utbilda normer för bedömningen. Remissinstansernas inställning till frågan huruvida förbudet bör upphävas visar emellertid att uppfattningen om vad som kan vara förenligt med högtidernas helgd på senare tid undergått en förändring och på att man numera i vida kretsar är beredd att godta mycket som för endast några år sedan inte skulle ha ansetts vara förenligt med högtidernas helgd. Några fasta utgångspunkter för bedömningen finns knappast längre. Om förbudet kvarstår torde utvecklingen komma att fortsätta i samma riktning som hittills och det kommer med all sannolikhet att bedömas som ofrånkomligt att i allt större utsträckning medge undantag från förbudet.

Under remissbehandlingen av departementspromemorian har domkapitlet i Göteborgs stift hävdad att förbudet bör behållas inte så mycket av hänsyn till religiösa intressen utan mera för att tillgodose ett behov hos alla människor av att året förflyter i en viss rytm och att vissa årliga högtider medför avbrott från det vardagliga. Med en sådan motivering — som enligt min mening knappast är tillräcklig för lagstiftning — skulle frågan om vad som skall anses förenligt med högtidens helgd bli än mer svårbedömd.

Ett upprätthållande av förbudet innefattar en tämligen obetydlig frihetsinskränkning. Som anförts bl. a. under remissbehandlingen av departementspromemorian kan emellertid ensamheten under dessa helger kännas särskilt tung för dem som saknar familj eller av annan anledning inte har möjlighet att fira helgerna på samma sätt som andra. Det är uppenbart att problem av denna art inte kan lösas genom att ifrågavarande förbud avskaffas men en sådan åtgärd kan i någon mån motverka ofrivillig sysslolöshet och därmed att ensamheten känns onödigt svår.

Det anförda talar för att förbudet upphävs. I departementspromemorian har pekats på möjligheten att upphäva förbudet bara delvis och låta det fortfarande gälla för de tillställningar för vilka f. n. enligt 12 § AOst krävs tillstånd oavsett när de skall äga rum. Tanken på en på det sättet begränsad reform avvisades emellertid i promemorian med hänvisning till bl. a. att den från kristet håll framförda principiella invändningen mot ett förbud gäller också ett sålunda begränsat förbud och till att en sådan begränsning i många fall skulle te sig konstlad och inkonsekvent. Jag finner dessa invändningar bärande. Under remissbehandlingen har f. ö. tanken på att upphäva förbudet partiellt vunnit bara begränsad anslutning.

Jag förordar därför att förbudet mot att anordna offentliga tillställningar

på juldagen, långfredagen och påskdagen upphävs helt. Det bör ske med verkan fr. o. m. den 1 juli 1969.

Hemställan

I enlighet med det anförda har inom kommunikationsdepartementet upprättats förslag till *kungörelse om ändring i allmänna ordningsstadgan den 14 december 1956 (nr 617)*. Jag hemställer att Kungl. Maj:t genom proposition inhämtar riksdagens yttrande över förslaget.

Med bifall till vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt förordnar Hans Maj:t Konungen att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Gunnel Anderson